

Næringsmidler og Nydelsesmidler blandt Beskatningsobjekterne.

Af

Th. Sørensen.

Naar der i de senere Aar har været Tale om en gennemgribende Reform af vor Toldlovgivning, vil man regelmæssig finde, at der blandt andet fordres Nedsættelse eller Ophævelse af Tolden paa de »Næringsmidler«, som indgaa i de brede Lags Forbrug. Kravet herpaa er særlig skikket til at vække Sympathi. Man bringes uvilkaarlig til at tænke paa de mange, som maaske ikke mere end lige akkurat kunne skaffe sig og Familie Kosten. At saadanne skulle finde Artikler beskattede, der høre blandt de for Livets Bestaaen nødvendige, maa forekomme lidet ønskeligt, medmindre der er særdeles tvingende Grunde herfor. Men i Betragtning deraf bør der da ogsaa gives Agt paa, at hvad der henføres under Begrebet »Næringsmiddel«, virkelig hører ind derunder. Dette sker nu imidlertid sjældent. Saavel i som udenfor den lovgivende Forsamling har man holdt Begrebet alt andet end rent. Nogle elementære Oplysninger paa dette Omraade turde maaske derfor ikke være af Vejen. De skulle blive saa kortfattede, som muligt.

Hvilke Karaktermærker har man da for et menneskeligt Næringsmiddel? Dette maa indeholde Stoffer, som ere tjenlige til at erstatte det i Organismen uafbrudt, saa længe Livet bestaar, foregaaende Stoftab; disse maa desuden være tilstede i en saadan Form, at de kunne blive skikkede til at optages (assimileres) af Organismen. Som saadanne Stoffer komme foruden Vand væsenlig i Betragtning: de kvælstofholdige Æggehvide-stoffer og Kulhydraterne, til hvilke sidste hører Fedtarterne, Melstof og Sukker. De nævnte Bestanddele maa i en passende Blanding forekomme i den daglige Kost, dersom denne i Længden skal kunne være tjenlig til Legemets Vedligeholdelse. Man vil altsaa indse, at Næringsværdien af en Forbrugsartikel stiger eller aftager med Indholdet af den Art Stoffer.

Men ved Siden af de egenlige Næringsmidler er der i det menneskelige Forbrug indtraadt flere og flere Nydelsesmidler, som have ingen eller forsvindende Næringsværdi. Disses Bestemmelse er at tjene som Pirringsmiddel enten for Smagsorganet eller for Tarmkanalen. Det vil sige, at de skulle give Føden en behagelig Smag eller lette Fordøjelsen af den. Lad mig endelig bemærke, at der findes Forbrugsartikler, som i sig forene baade Næringsmidlets og Nydelsesmidlets Egenskaber.

Det er nu klart nok, at der ikke kan være den samme Betænkelse ved at beskatte et rent Nydelsesmiddel som ved at beskatte et Næringsmiddel. I saa Henseende vil det være tilstrækkeligt at henvise til følgende Punkter. Nydelsesmidlerne staa, i Følge deres Betydning som Bestanddel af Kosten, kun i anden Række. Der behøves forholdsvis smaa Mængder af dem,

for at de kunne opfylde deres Bestemmelse. Ja Fler-tallet af dem rummer endog den Fare i sig, at de indvirke skadelig, naar de bruges i større Omfang.

Lad os med dette for Øje kaste et Blik paa den nuværende Toldtarif, — dog ikke for at prøve alle de beskattede spiselige Artikler, om de høre under Næringsmidler eller Nydelsesmidler, thi en detailleret Redegørelse herfor vilde næppe kunne ventes at vække Læsernes Interesse. Derimod skulle vi indskrænke os til at undersøge, til hvilken af de to Kategorier man maa henhøre nogle enkelte Artikler, som for største Delen ere betydningsfulde Beskatningsobjekter, og som tillige indtræde i de brede Lags Forbrug. Det er nemlig: Sukker, Kaffe, Cikorie, The og Spiritus. Hertil føje vi da det endnu ubeskattede bayersk Øl, eftersom der jævnlig har været foreslaaet at inddrage ogsaa dette under Beskatningen.

Sukker er, som omtalt, et Kulhydrat og hører til Næringsmidlernes Klasse. Og da det tillige er skikket til at give mange Bestanddele af Kosten en behagelig Smag, forener det i sig Nydelsesmidlet og Næringsmidlet.

Kaffe er i sin Tid ogsaa bleven anset for et Næringsmiddel, som Følge af at Kofféinen er kvælstofholdig ligesom Æggehvide-stofferne. Men Næringen, som denne Drik kan give, er i alt Fald højst ubetydelig. En Mundfuld Kød indeholder langt mere Kvælstof end mange Kopper Kaffe. Senere er der blevet tilskreven Kaffen en Evne til at formindske Trangen til Næringsstof. En saadan Evne har den dog næppe*). Hvad den formaar,

*) Jfr. blandt andre den bekendte svenske Læge Prof. Huss: »Om Kaffe, dess Bruk och Missbruk«. Stockholm 1865.

er højst maaske at befordre Tarmkanalens Præparation af tungt fordøjelige Næringsmidler, saa at Organismen af disse kan uddrage den størst mulige Mængde af Næringsstof. Herved — og ved at give varmt Vand en behagelig Smag — bliver Kaffen et Nydelsesmiddel. Men den er væsenlig heller intet andet, for hvilken Opfattelse man kan føre f. Ex. Panums Avtoritet i Marken. Bemærkes maa dog, at den ligesom The og Spiritus virker stimulerende paa Nervesystemet, og derfor ved Misbrug kan hidføre skadelige Resultater for Organismen.

Hvad der er anført om Kaffe, gælder tildels ogsaa om Surrogatet: Cikorie. Ligesom Extraktet af den brændte Kaffebønne har nemlig Extraktet af den brændte Cikorierod et Indhold af empyreumatisk Olje, og bliver derigennem et Nydelsesmiddel af samme Grunde som hin, men Næringsstof indeholder Cikorievandet ikke.

The er ligesaa lidt et Næringsmiddel som Kaffe, idet hins Kvælstofindhold er omtrent ligesaa ringe som dennes. Theens Adkomst til at betegnes som Nydelsesmiddel hviler udelukkende paa, at den giver varmt Vand en behagelig Smag, thi paa Fordøjelsen virker den næppe befordrende.

At Spiritus er et Middel til at skaffe sig Nydelse, maa vel Konsumenterne mene. Hvorvidt den tillige kan fungere som Næringsmiddel — eller som »Sparemiddel« ved at formindske Behovet af de sædvanlige Næringsmidler — ere de Lærde endnu uenige om. Men selv om Spiritus formaar noget saadant, er den da i alt Fald ved Siden heraf en Gift. At søge sig Næring gennem en Gift, er under alle Omstændigheder en uhensigtsmæssig Vej at gaa frem paa. Den Slags mulige Næringsmidler

har Staten ingen Anledning til at fritage for Beskatning. Tværtimod vilde det jo snarere være tilraadeligt at udelukke dem fra Forbruget ved en høj Beskatning, dersom dette lod sig gøre.

Bayersk Øl indeholder foruden Alkohol — hvis Næringsværdi vi altsaa lade staa hen — en ikke ringe Mængde Kulhydrater (navnlig Sukker og Dextrin). Det er derfor utvivlsomt et Næringsmiddel. Organismens daglige Behov af Kulhydrater vil omtrent kunne dækkes gennem de Kvantiteter af bayersk Øl, som stærke Øldrikkere ikke ganske sjældent konsumere*). Men det er en meget dyr Maade, hvorpaa Vedkommende skaffer sig det nævnte Næringsstof. Den Mængde Kulhydrater, som findes i $\frac{1}{2}$ Bayer, betaler man nemlig i Detailhandelen med et c. 14 Gange større Beløb end det, man giver for den samme Mængde Kulhydrat i Skikkelse af Rugbrød. Et hensigtsmæssigt Næringsmiddel for de mindre Velhavende kan derfor bayersk Øl paa ingen Maade kaldes, selv om det var frit for Alkohol. Hensynet til dem, der have Besvær ved at skaffe sig den nødvendige Næring, formaar vanskeligt at motivere, at bayersk Øl fritages for Beskatning.

Vi vende nu tilbage til vort Udgangspunkt: Kravet paa Nedsættelse eller Ophævelse af Tolden paa de Næringsmidler, som indgaa i de brede Lags Forbrug. Dette Krav rammer efter det foregaaende hverken Kaffe, Cikorie eller The, der efter vor Videns nuværende Standpunkt alle maa betegnes som Nydelsesmidler. Men enten de ere Næringsmidler eller Nydelsesmidler — vil man

*) Dr. med. V. Budde: »Det tiltagende Forbrug af bayersk Øl her i Landet, betragtet fra et sanitært og nationaløkonomisk Standpunkt«. Ugeskrift for Læger 4de Række X Nr. 33 og flg.

maaske sige —, saa indgaa disse Artikler da sikkert nok i de brede Lags Forbrug, og ere derfor alt andet end ønskelige Skatteobjekter. Ja herpaa skal jeg ikke komme nærmere ind, eftersom det ved denne Lejlighed kun har været min Hensigt at klare Begrebet »Næringsmiddel«. Jeg nøjes da med som Svar at henvise til en Betragtning, som jeg gentagne Gange har tilladt mig at gøre gældende. Den nemlig, at selv om Ubemidlede i Forhold til Skatteevnen maaske tør antages at kontribuere for meget til Statskassen sammenlignet med Bemidlede — direkte og indirekte Skatter tagne under et —, saa kunde Statskassen til Gengæld støtte hine ved de forskellige Former af Arbejdskraftens Forsikring. Denne Vej vil efter mit Skøn bringe Vedkommende mere reelt Udbytte, end om man nedsatte eller hævede Tolden paa Nydelsesmidler.